

اهدای جایزه ادبی و

تاریخی دکتر افشار

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شادروان دکتر محمود افشار در سالهای ۱۳۳۷ تا ۱۳۴۱ بخش اعظم دارایی خود را بطوری که در وقفنامه‌های پنجگانه نوشته است وقف کرد. واقف در ماده ۳۴ و قفنامه اول و ماده ۵ و قفنامه پنجم، یکی از مصارف موقوفه را اعطای جایزه جهت تشویق دانشمندان، دانش‌پژوهان و شعرا و نویسندگان قرار داده است.

ماده ۳۴ و قفنامه اول - چنانچه در آمد موقوفات به مقدار قابل‌افزایش یابد واقف یا شورای تولیت می‌توانند علاوه بر تألیف و ترجمه و چاپ کتب، مبلغی از آن را تخصیص به جوایز برای تشویق دانشمندان و دانش‌پژوهان، نویسندگان و شاعران بدهند، بالاخص برای بهترین نویسندگان و شاعران در مجله آینده. بنابراین باید شعرا و نویسندگان را به سرودن اشعار و تصنیف

قطعات نظم و نثر وطنی و ملی و اجتماعی با طرح اقتراحات و مسابقتها و دادن جوایز از درآمد موقوفات تشویق و ترغیب نمود. تشخیص این امور در زمان حیات با واقف است که با مشورت دوستان مطلع خود انجام می‌دهد، سپس با هیئت شش نفره است که دو سوم از متولیان و یک سوم از هیئت مدیره شرکت مطبوعاتی آینده یا هرکس را که در آنها و اینها به جایشان معین کنند، مرکب خواهد بود.

ماده ۵ وقفنامه پنجم - به سبب انحلال شرکت مطبوعاتی آینده آنچه در مورد تشخیص امور مربوطه بدان جوایز طبق ماده ۳۴ وقفنامه اول مورخ دیماه ۱۳۳۷ به عهده آن شرکت محول بوده از میان رفته و انجام آن امور منحصرأ به عهده واقف و سپس شورای تولیت است که می‌توانند از اهل بصیرت یاری بخواهند.

در تاریخ ۱۹۷۸/۸/۴، واقف نظر خود را از اهدای جوایز در یادداشتی این چنین بیان می‌کند:

جوایزی که در این موقوفات تعیین شده نیز مانند سایر امور آن پیرامون هدف آن است: تکمیل وحدت ملی به وسیله تعمیم زبان فارسی. یعنی کتب و رسالات و مقالات و اشعاری که در پیرامون این هدف نوشته شود، خواه به زبان فارسی، خواه به زبانهای دیگر، خواه به وسیله ایرانیان یا ملل دیگر، خواه در خود ایران، خواه در خارج می‌تواند نامزد دریافت جایزه گردد. برای این کار آیین‌نامه‌ای باید تهیه شود...

شورای تولیت آیین‌نامه‌ای در نه ماده برای اهدای جوایز دکتر افشار تهیه و تدوین کرده است.

جایزه تاریخی و ادبی دکتر افشار از سال ۱۳۶۸ به افراد زیر اهدا گردیده است:

۱۳۶۸ - دکتر نذیر احمد، دانشمند هندی، استاد بازنشسته علیگره (هندوستان)

۱۳۶۹ - دکتر غلامحسین یوسفی، دانشمند ایرانی و استاد بازنشسته دانشگاه فردوسی (مشهد).

۱۳۷۰ - دکتر سید محمد دبیرسیاقی، دانشمند ایرانی، همکار مرحوم علی اکبر دهخدا در مؤسسه لغت نامه دهخدا.

۱۳۷۰ - دکتر ظهورالدین احمد، دانشمند پاکستانی، استاد بازنشسته دانشگاه پنجاب (لاهور)

شرح حال دکتر سید محمد دبیرسیاقی

دکتر سید محمد دبیرسیاقی در دهم اسفند ۱۲۹۸ در قزوین متولد شد. در سال ۱۳۲۳ به اخذ درجه لیسانس ادبیات فارسی نایل آمد و در سال ۱۳۲۴ تحصیلات خود را در رشته ادبیات فارسی به پایان رساند. از سال ۱۳۲۶ همکاری خود را با شادروان علی اکبر دهخدا در مؤسسه لغت نامه آغاز کرد. پس از درگذشت علامه دهخدا با مرحوم دکتر معین همکاری کرد و این خدمت تاکنون که آقای دکتر سید جعفر شهیدی تصدی علمی مؤسسه را بر عهده دارند ادامه دارد.

دکتر دبیرسیاقی از سال ۱۳۴۰ تاکنون - در مدارس عالی ایران و کشورهای دیگر (از جمله دانشگاه پکن و دانشگاه عین شمس قاهره) به تدریس اشتغال دارند. استاد دبیرسیاقی آثار بسیاری از مفاخر فرهنگ ایران را تصحیح و منقح کرده و خود نیز تألیفات ارزنده‌ای در زمینه تاریخ، جغرافیا و ادبیات فارسی به رشته تحریر درآورده‌اند.

پاره‌ای از آثار دکتر سید محمد دبیرسیاقی، از نظر مرجع شناسی اهمیت بسیار زیاد دارند، از آن جمله است: کشف الابیات

کتابهای گرشاسبنامه اسدی طوسی، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، مخزن الاسرار، اقبالنامه، شرفنامه نظامی، مثنوی مولوی، شاهنامه فردوسی، کشف الایات قرآن کریم، گزیده امثال و حکم دهخدا، فهرست اعلام اماکن و قبایل کتاب جیب السیر.

از دیگر آثار دکتر دبیرسیاقی که برای محققان و کتابداران ارزش فراوان دارد، می‌توان از فرهنگها و فرهنگ گونه‌ها نام برد. این اثر مشتمل است بر معرفی حدود پانصد فرهنگ فارسی با شرح فارسی یا با شرح به یکی از زبانهای عربی، ترکی، فرانسه، انگلیسی، روسی، آلمانی، چینی، ژاپنی، ایتالیایی، لاتینی و فرهنگهای موضوعی و گویشهای محلی. لغتنامه فارسی عظیمترین لغت نامه زبان فارسی است که زیر نظر دکتر دبیرسیاقی با همکاری گروهی از همکاران مؤسسه لغتنامه دهخدا در دست تألیف است و تاکنون حرف آ و الف (در یازده مجلد) منتشر شده است. علاوه بر این دکتر دبیرسیاقی تعدادی از فرهنگهای فارسی را تصحیح کرده‌اند که می‌توان از لغت نامه اسدی طوسی، غیاث اللغات، مجمع الفرس سروری کاشانی نام برد.

شرح حال دکتر ظهورالدین احمد

دکتر ظهورالدین احمد در تاریخ ۱۳ اکتبر ۱۹۱۴ (برابر با ۲۰ مهر ۱۲۹۳ شمسی) دیده به جهان گشود. در سال ۱۹۴۸ (۱۳۲۷ شمسی) درجه فوق لیسانس و در سال ۱۹۵۵ (۱۳۳۴ شمسی) دکترای زبان فارسی گرفت. در سال ۱۹۵۵ (۱۳۳۴ شمسی) در دوره کتابداری در دانشگاه پنجاب لاهور شرکت کرد، و در سال ۱۹۵۶ (۱۳۳۵ شمسی) به اخذ دیپلم زبانهای باستانی پهلوی و اوستا از دانشگاه تهران نایل آمد.

استاد احمد تألیفات زیادی در زمینه ادبیات فارسی دارند که می‌توان از مجموعه کتابهای فارسی برای تدریس در دبستانها و دبیرستانها و دانشگاه پنجاب نام برد. همچنین می‌توان از دوره پنج جلدی تاریخ

ادبیات فارسی در پاکستان (از دوره غزنویان تا عصر حاضر)، و تصحیح متون ادبیات فارسی و تدوین دستور زبان فارسی نام برد. دکتر ظهورالدین احمد در تألیف و تدوین تاریخ ادبیات مسلمانان پاکستان و هند چاپ دانشگاه پنجاب (لاهور) مشارکت داشته و مقالات متعددی در زمینه ادبیات فارسی برای این کتاب بزرگ سیزده جلدی نوشته‌اند. از ایشان همچنین مقالات متعددی در مجلات پاکستان، دایرة المعارف اسلامی اردو و دایرة المعارف ایرانیکا به چاپ رسیده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی